

En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder

Till näringsutskottet

Näringsutskottet beslutade den 19 april 2018 att ge civilutskottet tillfälle att senast den 4 maj 2018 yttra sig över proposition 2017/18:179 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop och de motioner som väckts med anledning av propositionen i de delar dessa berör civilutskottets beredningsområde.

Civilutskottet begränsar sitt yttrande till frågor som rör en översyn av Lantmäteriet, riksintressesystemet och behovet av bostäder, kreditgarantier på landsbygden, bygglovsregler för näringsverksamhet på landsbygderna och en begränsning av detaljplanekravet. Därmed yttrar sig utskottet över kommittémotionerna 2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 15, 2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 4 och 7 och 2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 2 och 7.

Civilutskottet föreslår att näringsutskottet ställer sig bakom regeringens bedömningar i berörda delar och avstyrker motionsförslagen.

I yttrandet finns en avvikande mening (M, L, KD).

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen lämnar regeringen förslag till en sammanhållen politik för Sveriges landsbygder. Regeringen föreslår att landsbygdspolitiken bör utformas kring ett övergripande mål samt tre delmål. Målen ska enligt regeringen ses som en plattform utifrån vilken kommande beslut och åtgärder för livskraftiga landsbygder ska utformas. Det övergripande målet för den sammanhållna landsbygdspolitiken föreslås vara en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet. Enligt regeringens bedömning bör ett av delmålen vara likvärdiga förutsättningar för människor att arbeta, bo och leva i landsbygderna. Regeringen bedömer att bl.a. områdena samhällsplanering och bostadsbyggande är särskilt viktiga för detta delmål.

Inom ramen för området samhällsplanering görs i propositionen bedömningen att landsbygdernas värden och utveckling bör tydliggöras i den kommunala översiktsplaneringen. Enligt regeringens uppfattning är detta en viktig grund för ett långsiktigt arbete med en hållbar landsbygdsutveckling. Regeringen bedömer även att det finns behov av en nationell vägledning för en utvecklad översiktsplanering som underlättar landsbygdernas utveckling. En sådan vägledning bör, enligt regeringens bedömning, samordnas med det pågående utredningsarbete som Översiktsplaneutredningen (dir. 2007:6) bedriver om utvecklad översiktsplanering. Vidare gör regeringen en bedömning av riksintressenas påverkan på landsbygdsutvecklingen. Regeringen anför att riksintressesystemet påverkar förutsättningarna för boende och företagande i landsbygderna och därmed utvecklingen på landsbygderna. Regeringen bedömer därför att det bör ske en återkommande aktualitetsprövning av utpekade riksintressen, eftersom avgränsningen och avvägningen mellan riksintressen och andra samhällsintressen påverkar landsbygdernas utveckling. Vad gäller området bostadsbyggande gör regeringen bedömningen att det bör övervägas hur de finansiella förutsättningarna för om- och nybyggnation av bostäder på landsbygderna kan underlättas.

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 15 anför motionärerna att det behövs bl.a. en långsiktig planering för tillgången till bostäder och regelförenklningar i byggprocessen. Detta bör ske bl.a. genom ett särskilt landsbygdslån för byggande på glesare landsbygd. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om behovet av ett sådant landsbygdslån.

Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) begär i kommittémotion 2017/18:4106 ett tillkännagivande om att riksdagen ställer sig bakom vad som anförs i motionen om att förändra Lantmäteriet (yrkande 4). Motionärerna anför att Lantmäteriets insatser är avgörande bl.a. för samhällsbyggnadsprocessen och att myndigheten har haft stora problem med handläggningstiderna. Motionärerna vill att Lantmäteriets verksamhet ses över i syfte att undersöka hur marknadens samlade kompetens inom mätning, fastighetsjuridik och fastighetsvärdering kan bli tillgänglig för verksamheten. Detta skulle, enligt motionärerna, främja en ökad tillgänglighet till lantmäteriservice, ett snabbare plangenomförande, en effektivare markanvändning och nya växande företag.

Vidare anför samma motionärer att tillämpningen av systemet med riksintressen behöver ändras. Enligt motionärerna behövs bl.a. en precisering och en begränsning av områden som är utpekade som riksintressen eftersom sådana områden utgör ett problem vid utvecklingen av landsbygderna. Motionärerna begär därmed även ett tillkännagivande om en ändring av tillämpningen av riksintressesystemet så att kommunernas möjlighet till attraktivitet stärks (yrkande 7).

Frågan om riksintressesystemet berörs även i kommittémotion 2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7. Motionärerna anför att mer mark behöver tillgängliggöras för byggande genom en översyn av de områden som i dag är utpekade som riksintressen. Riksintressena behöver vara tydligt definierade, och det måste vara möjligt att väga in andra intressen såsom bostadsbyggandet. Motionärerna anser vidare att Lantmäteriets verksamhet behöver effektiveras genom att delar av verksamheten öppnas upp för privata aktörer. Dessutom önskar motionärerna regelförenklingar i plan- och bygglagen (2010:900) som gör det lättare att bygga i områden som inte omfattas av en detaljplan och som ökar kommunernas möjlighet att besluta om en detaljplaneändring. Motionärerna vill också att de statliga kreditgarantierna används bättre för att underlätta byggnation av bostäder på landsbygderna och begär ett tillkännagivande om vad som anförs i motionen om att underlätta byggnation på landsbygderna.

I den sistnämnda kommittémotionen begär motionärerna även ett tillkännagivande om att bygglovskravet bör tas bort för fler näringsverksamheter och företagare på landsbygderna (yrkande 2). Motionärerna önskar en liberalisering av regelverket för landsbygdsföretagarna, bl.a. genom ett slopat krav på bygglovsplikt för uppförande av t.ex. gårdsbutiker och lokaler för Bed and Breakfast. Motionärerna vill också underlätta för hästföretagande bl.a. genom att göra det enklare att få bygglov för stall och ridhus.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet anser, i likhet med motionärerna, att det är viktigt att systemet för hushållning med mark- och vattenområden inte medför omotiverade inskränkningar av möjligheten att tillgodose behovet av bostäder och att det

finns behov av fler åtgärder som bidrar till ökat bostadsbyggande. Av den anledningen välkomnar utskottet regeringens bedömning om behovet av en återkommande aktualitetsprövning av utpekade riksintressen. Utskottet ser även positivt på regeringens bedömning att landsbygdernas värden och utvecklingsmöjligheter bör tydliggöras i kommunernas översiktsplanering. En sådan övergripande inriktning i en översiktsplan kan vara vägledande vid framtagandet av detaljplaner och vara positiv för det arbetet.

Vad gäller motionsyrkandena om förändringar av Lantmäteriets verksamhet behandlas den frågan inte uttryckligen i den nu aktuella propositionen.

Motsvarande eller i allt väsentligt motsvarande motionsyrkanden om en översyn av Lantmäteriet, en översyn av plan- och bygglagen, frågor om riksintresssystemets betydelse för bostadsbyggandet, bygglovsregler för näringsverksamhet, kreditgarantier på landsbygden och begränsning av detaljplanekravet har behandlats av utskottet vid flera tillfällen under valperioden, senast i betänkandena 2017/18:CU1 och 2017/18:CU16. Civilutskottet har avslagit motsvarande yrkanden bl.a. med hänvisning till pågående arbete och i vissa fall tidigare tillkännagivanden. Det som nu anförs i motionerna ger inte skäl för utskottet att ändra sina ställningstaganden. Civilutskottet föreslår därför att näringsutskottet ställer sig bakom regeringens bedömningar i aktuella delar och avstyrker motionsyrkandena.

Stockholm den 26 april 2018

På civilutskottets vägnar

Johan Löfstrand

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Johan Löfstrand (S), Mats Green (M), Hillevi Larsson (S), Carl-Oskar Bohlin (M), Eva Sonidsson (S), Roger Hedlund (SD), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Leif Nysmed (S), Emma Hult (MP), Lars Beckman (M), Mikael Eskilander (SD), Robert Hannah (L), Nooshi Dadgostar (V), Clas-Göran Carlsson (S), Åsa Eriksson (S) och Lars-Axel Nordell (KD).

Avvikande mening

Översyn av Lantmäteriet och riksintressesystemet (M, L, KD)

Mats Green (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Lars Beckman (M), Robert Hannah (L) och Lars-Axel Nordell (KD) anför:

Lantmäteriets insatser är av avgörande betydelse för ett stort antal verksamheter och för samhällsbyggnadsprocessen. Under många år har Lantmäteriet haft stora problem med handläggningstider. Trots tillgång till ny teknik är vänte- och handläggningstiderna ett mycket stort problem för många som vill utveckla sina företag och fastigheter. Dessutom varierar handläggningstiderna kraftigt runt om i landet, och på flera håll kan ärendena ta flera år. Enligt vår uppfattning behöver det därför göras en allmän översyn av Lantmäteriet och dess verksamhet. En sådan översyn ska syfta till att undersöka hur marknadens samlade kompetens inom mätning, fastighetsjuridik och fastighetsvärdering kan bli tillgänglig för Lantmäteriet. Detta skulle enligt vår mening främja en ökad tillgänglighet till lantmäteriservice, ett snabbare plangenomförande, en effektivare markanvändning och framväxandet av nya företag.

I dag täcks hela 55 procent av Sveriges yta av riksintressen. Det är en orimligt stor del. Riksintressesystemet har fått kritik från bl.a. Riksrevisionen i granskningsrapporten Statens hantering av riksintressen (RiR 2013:21), där det konstateras att statens hantering av riksintressen försvårar för kommunerna att planera för bostäder. Det har vidare länge stått klart att systemet är föråldrat och otympligt. Mot denna bakgrund välkomnar vi visserligen propositionens förslag om en återkommande aktualitetsprövning av områden som är av riksintresse. Men vi anser, i likhet med den parlamentariska landsbygdskommittén, att det även behövs en samlad begränsning och precisering av dessa områden. Dessutom behöver tillämpningen av riksintressesystemet ändras. Åtgärderna behövs för att öka bostadsbyggandet, bl.a. på landsbygden.

Detta innebär att vi anser att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 4 och 7.